

Moderne pelgrimsroute zonder bestemming

'RUIMTE WAARIN BETEKENIS KAN ONTSTAAN'

Elyseese Velden nabij Nijmegen met routevignet van de Walk of Wisdom. FOTO HOLLANDSE HOOGTE

Een oud concept krijgt in de regio Nijmegen een volkomen nieuwe vorm: de Walk of Wisdom is een pelgrimstocht zonder religieuze bedoelingen. Iedereen is van harte welkom om dit pad van de wijsheid af te leggen. Tweeduizend pelgrims gingen afgelopen twee jaar de uitdaging reeds aan, op zoek naar rust, stilte en wijsheid.

Tekst: Jeroen Fierens

Lopend door de bossen van Berg en Dal is het niet moeilijk je voor te stellen waarom de organisatie van de *Walk of Wisdom* deze plek heeft uitgekozen voor hun ‘eigentijdse pelgrimage’. Heuvels, bossen, uitgestrekte velden en pittoreske kerkjes: het gebied rondom Nijmegen heeft alles wat je van een pelgrimstocht durft te dromen. Al na een uur wandelen heb ik de drukke alledaagse wereld – die in werkelijkheid slechts enkele kilometers verderop ligt – voor mijn gevoel mijlenver achter me gelaten en waan ik mij een pelgrim die al weken op pad is.

Niet bepaald traditioneel

De Walk of Wisdom is een onorthodox concept. Waar andere pelgrimsroutes over het algemeen zo ver teruggaan in de tijd dat de oorsprong nog zelden te achterhalen is, is de Walk of Wisdom nog maar een paar jaar oud. Ook op andere vlakken is de pelgrimsroute niet bepaald traditioneel te noemen. Zo is de route ‘niet verbonden aan een geloofswaarheid’ en ontbreekt ook het in de meeste pelgrimsroutes nogal essentiële einddoel.

Een niet-religieuze pelgrimstocht zonder bestemming, wat blijft er dan nog over? Precies genoeg, meent Damiaan Messing (44), een van de initiatiefnemers van de Walk of Wisdom met wie ik samen een stukje van de route loop. “Traditionele zingevingskaders zijn voor veel mensen ontoegankelijk geworden, ze sluiten te weinig aan op de belevingswereld van de

Thomas Hontelez: “Pelgrimeren hoort niet exclusief aan een bepaalde traditie toe.”

hedendaagse mens, maar de behoefte aan betekenis verdwijnt niet. De tocht wil een kader, of beter gezegd een ruimte, bieden waarbinnen ieder op zijn eigen manier een stukje van die betekenis in het leven kan vinden.”

De behoefte aan zo’n ruimte ontstond een aantal jaren geleden uit een persoonlijk gemis. “Ik wilde heel lang niets liever dan de wereld een mooiere plek maken, maar dat was vaak teleurstellend en bovendien heel uitputtend. Ik heb behoefte aan een plek waar het al goed is, waar ik me al verbonden voel zonder hard te hoeven werken, waar je de Liefde voelt en goed genoeg bent. Op een gegeven moment begon ik te beseffen dat je de wereld misschien niet in zo’n plek kan veranderen, maar er wel ruimte in kunt creëren voor die ervaring. Dat is waar religies en rituele creativiteit →

“**Wat ik nodig heb, komt vanzelf op mijn pad**”

* *Walk of wisdom*

toe in staat zijn: via symbolen en gebaren toegang verschaffen tot die wereld. Ik hoop dat we erin slagen om van de Walk of Wisdom zo'n ruimte te maken.”

Zoektocht naar wijsheid

Het idee van 'een ruimte waarbinnen betekenis kan ontstaan' is inmiddels uitgegroeid tot een eerste 136 kilometer lange 'pioniersroute' rondom Nijmegen die in de eerste twee jaar door bijna tweeduizend pelgrims is bewandeld. Uiteindelijk hoopt de organisatie dat het concept zich over de hele wereld zal verspreiden: een wereldwijde gezamenlijke zoektocht naar wijsheid die losstaat van cultuur of geloof. Iedere pelgrim loopt en beleeft de 'mini-pelgrimage' op zijn eigen manier, vertelt Messing: “De een is in vier dagen weer terug op het beginpunt, de ander loopt verspreid over een jaar telkens een klein stukje. Ik heb ook gehoord van een stel dat de route beide in tegengestelde richting liep en elkaar halverwege ontmoette. Wij doen handreikingen, we raden bijvoorbeeld aan om je mobiel thuis te laten en de tocht in één keer te wandelen, maar iedereen is vrij om daarmee te doen wat hij of zij wil.” Onder die handreikingen vallen ook de rituelen die inmiddels rondom de tocht zijn ontstaan. Zo is er een maandelijkse vertrekceremonie in de Nijmeegse Stevenskerk en zijn er door de pelgrims op verschillende locaties onderweg vogelringetjes bij elkaar te sparen.

Op de schouders van reuzen

Kun je echter wel 'zomaar' een pelgrimage starten? Is daarvoor geen jaren- of eeuwenlange ontstaanshistorie nodig, of op zijn

Annemie Herinx (L.) en Mirjam Mooijman: “Je hoofd komt tot rust.”
FOTO JEROEN FIERENS

Damiaan Messing: “De behoefte aan betekenis verdwijnt niet.”
FOTO DOLPH CANTRIJN

minst een beetje sociale en culturele inbedding? “Dat is inderdaad al vanaf het eerste begin een van de grootste uitdagingen,” vertelt Messing. “Daarom zijn we ook met een pioniersperiode van drie jaar begonnen. Een pelgrimage kun je niet op papier bedenken, je moet op weg gaan en onderweg ontdekken wat werkt.” Enerzijds leunt de Walk of Wisdom daarvoor op bestaande tradities. “We hoeven het wiel natuurlijk niet helemaal opnieuw uit te vinden, we kunnen staan op de schouders van reuzen.” Tegelijkertijd zijn het echter diezelfde waardevolle tradities die blijkbaar steeds minder aansluiten op de belevingswereld van de hedendaagse mens. “Het idee van

je thuis achterlaten en met jezelf op weg zijn spreekt bijvoorbeeld veel mensen aan, maar waarom zou je daarvoor helemaal naar een kerk in Spanje moeten lopen?” Volgens Thomas Hontelez (28), publiciteitsmedewerker van de Franciscaanse Beweging en bestuurslid van de stichting Walk of Wisdom, is het hierbij ook belangrijk het verschil tussen religiositeit en traditie te zien. “Als je vertrekt vanuit de veronderstelling dat pelgrimage een christelijk ritueel is, kan ik me voorstellen dat het vreemd is om te horen over een pelgrimage die niet aan een levensovertuiging gebonden is. In mijn ogen is het echter iets dat, net als bijvoorbeeld bidden of mediteren, in

veel tradities voorkomt maar niet exclusief aan die tradities toebehoort.” Precies dit misverstand is volgens Hontelez dan ook de reden dat de ongebondenheid door de organisatie extra benadrukt wordt. “Het woord pelgrimage roept allerlei associaties op, mensen vinden het bij voorbaat al te ingewikkeld of denken dat je er heel gelovig voor moet zijn. Wij willen voorkomen dat mensen door dergelijke associaties worden tegengehouden om de tocht te lopen.”

Nergens thuis

Zit er zonder traditie echter nog wel een verschil tussen wandelen en pelgrimeren? “Dat ligt volledig aan je eigen beleving van het op weg zijn,” meent Hontelez. “Als ik zelf een dag ga wandelen, vind ik dat gewoon fijn. Maar wanneer ik langer ga lopen, gebeurt er meer: je wordt moe, moet om hulp vragen, wordt afhankelijker van anderen, of het regent bijvoorbeeld een hele dag. Het gaat dan alleen nog maar om het op weg zijn. Mijn geest wordt rustig, de dagelijkse dingen verdwijnen naar de achtergrond en het contact met mijzelf komt naar voren. Juist ook de tegenslagen en frustraties zorgen daarvoor, je merkt op een gegeven moment dat frustratie geen zin heeft, dan komt er acceptatie en vertrouwen. Het is zoals het is en het komt wel goed. Wat ik nodig heb, komt vanzelf op mijn pad.”

“Dat vind ik ook zo mooi aan de Walk of Wisdom,” realiseert Hontelez zich al mijmerend. “De essentie is echt het onderweg zijn, het zwerven. Je bent niet op weg naar een verre bestemming, maar vertrekt vanuit de Stevenskerk en komt daar op een gegeven moment weer aan. Dat kan na een week zijn, maar omdat veel mensen de tocht in delen lopen is dat voor sommigen wel een jaar later. Fysiek ben je dan ‘geen stap opgeschoten’, je bent weer terug waar je begon. Maar onderweg is er van alles gebeurd. Dat benadrukt voor mij ook het continue karakter van pelgrimeren. Wie naar Santiago loopt, heeft bij de kathedraal zijn doel bereikt en sluit het weer af. Eigenlijk is dat zonde, pelgrimeren is voor mij een levenshouding zonder eindpunt.” Om die levenshouding te verhelderen, grijpt Hontelez naar het voorbeeld van de heilige Franciscus van Assisi: “De manier waarop hij leefde en daarin zocht naar stu-

ring van bovenaf of binnenuit – afhankelijk van je godsbeeld – dát vind ik pelgrimeren. Het woord ‘pelgrim’ komt van ‘peregrinus’ wat vreemdeling betekent. Je brengt jezelf als pelgrim bewust in een positie waarin je niet thuis bent, je neemt afstand van de vaste structuur in je leven. En dan ontdek je dat eigenlijk de hele wereld je thuis is.”

Tijd om stil te staan

Annemie Herinx (65, pastor) en Mirjam Mooijman (57, bedrijfspsycholoog) zijn twee vriendinnen die de tocht samen in de winter van 2016 liepen. Herinx kwam op het idee de toen net gestarte tocht te lopen in het kader van haar sabbatical en haar vriendin zag een stukje wandelen ook wel zitten. “Ik zag het in het begin totaal niet als pelgrimage,” vertelt Mooijman. “Ik keek er vooral naar uit om gezellig te gaan lopen met een goede vriendin. We hebben ons ook geen moment bedacht dat we stil moesten zijn. In het dagelijks leven zit je hoofd altijd helemaal vol met allerlei onderwerpen die op dat moment spelen. Als je dan samen aan het wandelen bent, komt dat er allemaal uit. De eerste dagen hebben we elkaar de oren van het hoofd gekletst.” Tijdens het lopen kwam de stilte echter vanzelf. “In het dagelijks leven heb je de tijd niet om even stil te staan en al die dingen die in je hoofd spelen er uit te laten. Je moet altijd dóór. Nu hadden we ineens zeeën van tijd. Op een gegeven moment heb je alles wat in je hoofd zit er uit laten lopen en dan wordt het vanzelf leeg en stil.” Daarnaast doet ook het wandelen zelf iets met je, ervoer Mooijman. “Gewoonlijk moet je over alles nadenken en daardoor ben je continu met je hoofd bezig. Maar als je een paar dagen aan het wandelen bent, neemt je lichaam het op een gegeven moment over. Je hoofd komt dan vanzelf tot rust.”

De stormen doorstaan

Niet alleen de stilte, maar ook de bezin-

“**Ik liep met Annemie op mijn rug door het ijskoude water’**”

Het vignet van de Walk of Wisdom is ontworpen door de kunstenaars Huub en Adelheid Kortekaas.

ning kwam tijdens het wandelen vanzelf. “Naarmate we liepen werd de symboliek krachtiger,” vertelt Mooijman. “We hadden van tevoren wel bedacht dat de winter een mooie periode was om te lopen, het is een tijd van opruimen en inkeer, van sterven en vooruitzien naar iets nieuws. Maar tijdens het lopen werden we echt met onszelf geconfronteerd en gingen we dat ook daadwerkelijk zo ervaren.” Meteen de eerste dag stonden de vriendinnen ineens voor een deel van de route dat onder water stond. “En het vroor!” voegt Mooijman lachend toe. “Nu lach ik erom, maar toen zakte de moed ons wel even in de schoenen. Voor ik het wist, had ik die schoenen echter uit en liep ik met Annemie op mijn rug door het ijskoude water, als Christoffel met het kindje Jezus op zijn rug. Dat confronteerde mij met mijn neiging over mijn grenzen te gaan, Annemie koppelde het aan het thema ‘niet te snel opgeven’.” Heel symbolisch is het de laatste dag opnieuw raak. “We hadden al gezien dat het die dag slecht weer zou worden, maar het kwam niet eens in ons op om niet te gaan. We hadden al zoveel stormen doorstaan, deze moest ook wel lukken.” De storm bleek echter een zware sneeuwstorm. “Annemie was het laatste stuk niet eens meer aanspreekbaar, zo zwaar was het. Ze kon alleen nog maar lopen. Dan kom je jezelf echt tegen en blijkt je ineens zoveel meer te kunnen dan je denkt.” ●

Meer informatie is te vinden op de website: www.walkofwisdom.org.